

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitulvm XXII. Super eo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

Sumptum est hoc e. ex Concilio Lateranen-
si sub Alexandro III. cap. 26. in quo ta-
men absolutè dicitur, quòd iudæi testibus
suis aduersus Christianos vtantur. quod est
contra l. ult. C. de hereticis: vbi dicitur,
quòd iudæus non possit adhiberi testis in
iudicio, sed tantum in testamentis & in-
strumentis seu contractibus, ne alioquin
probationum facultas angustetur. ad id r.
Alexandrum III. non dixisse in illo cap. 26.
iudæi testimonium recipiendum esse con-
tra Christianum, sed quòd iudæi soleant
etiam suos testes producere aduersus Chri-
stianos, ex quo tamen colligi videtur, quòd
in quibusdam casibus iudæi testes recipi
possint, videlicet propter consuetudinem
loci, vti docet Farinacius q. 56. n. 235. item
in defectum aliorum testium, siue si veritas
per testes Christianos & idoneos agnosci nō
possit. Argum. cit. l. & docet Farinac. n. 231.

Not. I. Christiani aduersus iudæum tes-
tes produci possunt aded, vt per priuile-
gium vel consuetudinem introduci non
possit contrarium, videlicet ne iudæi per
Christianos testes conuincantur, vti etiam
habetur in Clem. 1. hoc tit. quia tale priuile-
gium aut consuetudo cederet in oppro-
brium & iniuriam fidei Christianæ, cum
constet, quòd post Christi mortem sub-
esse iudæi, & seruire debeant Christianis,
vti hinc dicitur & in e. Et si iudæos 13. de ju-
dæis, & sumitur ex Apostolo ad Galatas 4.

Not. II. Ecclesia habet jurisdictionem
in laicos ipsosque principes seculares, si
quid decernant aut introducant, quòd
Christianæ Religioni aut decori eius con-
trarium sit, vti sumitur ex hoc e. cit. Clem. 1.
& l. c. Conc. Lateranensis in fine. vbi prohibe-
tur laicis potestatibus, ne ad fidem conuer-
sos à successione hereditariis excludant;
siue secus factum, injungitur sub excommu-
nicationis pœnâ, vt portionem ipsis com-
petentem integrè exhiberi faciant. Videtur
potest Abbas hic n. 2.

CAPITVLVM XXII.

Super eo.

PARAPHRASIS.

Caia petebat Titium vt maritum suum, sed

Titius negauit se ei fidè dedisse, aut cum eâ
contraxisse: quæritur, num sufficiat ad pro-
bationem, si mater Caiæ & alia mulier tes-
tes producantur. Respondit Alexander III.
non esse admittendam matrem, si vir super-
ior sit diuitiis, nobilitate, aut honore, cum
enim mater filia incrementum, ac honore
desideret, testimonium eius suspectum est.

Alia quæstio proposita erat, vtrum mulier
viro coniungenda sit, necnè, quando sola
mater consanguinitatem inter illos interce-
dere testatur, ad hoc respondet Papa, si ma-
trimonium nondum contractum sit, non
esse permittendū, vt contrahatur, cum ma-
tris confessio seu testimonium non modi-
cam consanguinitatis intercedentis præ-
sumptionem afferat, si autem matrimo-
nium contractum sit, non debet dissolui seu
separatio fieri absque plurium testium jura-
mento, id est, duorum, nam pluralis nume-
rus duobus contentus est, vti habetur in l.
Vbi numerus. de testibus.

S V M M A R I V M.

1. Proponitur quæstio, an, & quibus in causis
parentes possint esse testes in causis filio-
rum, & vice versâ.
2. Pater contra filium, & filius contra pa-
trem, aliumue ascendentem ordinariè
testari prohibetur.
3. Neque Pater pro filio, aut hic pro Patre te-
stis admittitur.
4. Collaterales consanguinei non sunt cogendi
ad testificandum contra coniunctos, in
causa seu civili, seu criminali, volentes
tamen admitti debent. Non tamen in
causis criminalibus aut arduis.
5. Limitatur tradita Regula, quòd Parens in
causa filij, & vicissim testis esse nequeat.
6. Exacte discutitur, quomodo in casu Ma-
trimonialij, parentum, fratrum, & co-
gnatorum vtriusque sexus testimonia
recipienda sint.

Quæstio hinc tractari debet, an & quibus
in causis parentes possint esse testes in
causis filiorum & vice versâ. r. & dico
ordinariè contra filium parens, aut filius vel
filia contra parentem aliumue ascendente
m m 2 testis

testis in iudicio esse non potest, ut dixi in *c. Nuntius 12. hoc tit.* idque propter reuerentiam ac naturalem amorem & propensionem, quam inter se gerunt, & ad eod id verum est, ut nec volentes admittantur. *c. Si testes. §. Parentes. causâ 3. q. 4.*

3 Sed neque pro filio parens aliâsue ascendentium, aut vice versâ, filius pro parente admittitur testis ob eandem affectionis causam. *l. Testes 9. de testibus.* potest tamen aduersarius favori suo renuntiare, & tales personas sponte admittere ad testificandum contra se, ut docet *Farinacius q. 54. n. 189.* eo tamen casu veritatem plenè dicere debent pro & contra partè utramque.

De aliis porò collateralibus consanguineis paulò alia ratio est; imprimis, licet cogendi non sint ad testificandum contra conjunctos in causâ seu civili seu criminali. *l. Iulia. juncta gl. de testibus.* tamen volentes admitti debent, sicuti ex communi *Farinac. cit. q. 54. n. 16.* deinde si testes producantur pro conjunctis in causis criminalibus vel arduis, repelli possunt propter suspicionem affectionis, ut colligitur ex *c. 1. Similiter. causâ 3. q. 9. & c. Absens. 16. eadem causâ q. 9. & cit. l. Lege Iulia. & docet Angelus in §. Pater. n. 4. institut. de testam. Speculator de testibus. §. 1. n. 14. gl. cit. c. 1. nisi tam constantis virtutis appareat persona, ut nulla eius animo affectio dominari possit contra veritatem, sicuti limitat *Crotius p. 4. n. 119.* denique in causis civilibus non arduis consanguinei & affines admitti debent. teste *gl. in cit. c. 1. verb. Parentes.* ita tamen ut non sint testes integri & omni exceptione maiores, ut docet *Angelus l. c. Farinacius n. 80.* at verò parentes in causâ liberorù & vice versâ etiam ordinariè in causis civilibus repelli possunt *juxta cit. l. Si testis.* vbi dicitur, testis idoneus pater filio, & filius patri non est.*

4 Sed neque in testamento patris, filius testis esse potest, nec pater in testamento filii. *l. Qui testamento 20. §. qua autem. ff. de testamento. §. Pater instituit. eodem.* vbi id docet *Angelus n. 2. Clarus. §. Testamentum q. 55.* vbi id ampliatur, siue filius in potestate parentis sit, siue emancipatus, & rationem ad-

fert, quia pater & filius quasi eadem persona censentur. *l. ult. C. de impub. & alijs substituit.*

Sed limita, quòd si filius familias in expeditione, seu ante missionem de peculio castrensi testamentum condat, pater testis esse possit, sicuti & frater, sin autem post missionem, commune jus obseruare debet, id eod; nec patrem nec fratrem filius familias ut testem adhibere potest *cit. l. Qui testamento. & cit. §. Pater,* reprobatur enim est testimonium domesticum, id est, eorum, qui ex eadem domo seu familiâ sunt, ut *Mynfingerus* ibi interpretatur.

Porò supra tradita regula negatiua, quòd parens in causâ filii, & filius in causâ parentis testis esse non possit, limitari debet 1. quòd in contractibus seu instrumentariis testes esse possint, si pars vtraque contractuentium consentiat, sicuti docet *Mascardus concl. 1118. Farinacius q. 54. n. 167.* dummodo pars altera sciat esse filium vel patrem eius, quocum contrahit, nam qui ignorat, approbare, aut consentire non censetur. *l. Nec ignorans 10. C. de donat.* vbi dicitur, quòd ignorans non consentit.

2. Quòd pater possit esse testis in causâ, quam filius procuratorio nomine agit, si ipsi patri aut filio directè nihil acquiratur, ut docet *Glossa. Angelus in cit. §. Pater. n. 2. Crotius n. 116.*

3. In criminibus exceptis, item in iis criminibus aut factis, quæ difficilis probationis sunt, aut quorum cognitionem alii non habent, pater ad testificandum contra filium aut filius contra patrem quandoq; à iudice cogi potest, quâ de re *Clarus §. fin. q. 24. n. 23. Farinac. n. 171. Mascard. concl. 1148. n. 28.*

4. In questione ætatis filiorum, testimonium parentum, imprimis verò matris valere debet, teste *Bartolo in l. Parentes 6. & habetur in l. Etiam 16. de prob.* vbi tamen *gl.* monet confessionem matris vel patris de ætate præsumptionem aliquam adferre, licet non ita fides ei adhibeatur, sicut alteri testi, si filio exinde commodum acquiratur cum alterius præiudicio, idque satis colligitur ex hoc ipso c.

5. Si

Licet.

PARAPHRASIS.

Sicut Christianis concessum nō est, ita mul-
tō minus permittendum est iudæis, vt v-
nius legitimo producto testimonio, cau-
sa obtineatur. quamobrem mandat Pa-
pa, vt si iudæo controuersia sit cum Chri-
stiano, præsertim Clerico, non minus
quàm duorum vel trium viroꝝ, qui pro-
batæ vitæ ac fidelis conuersationis sint, te-
stimonia admittantur, quia licet quædã
causæ sint, quæ plures, quàm duos exi-
gant testes, nulla tamen est causa, quæ
vnius, quamuis legitimo testimonio ter-
minetur.

SUMMARIVM.

1. Duo idonei testes ordinariè sufficiunt in
causis tam criminalibus, quàm ciui-
libus.
2. Vnus vel singularis testis in nulla iudiciali
controuersia, quæ sit alicuius estimabi-
lis præiudicij, plenè probat.
3. Recensentur Casus certi, in quibus vnus
testis plenè probat.
4. Vnus testis licet non sufficiat ad conuincen-
dum, vel condemnandum, sufficit tamen
ad inquirendum, citandum, & quan-
dōque ad torquendum Reum.
5. Attestatio vnus iuncta cum aliis indicij
vel presumptionibus, potest plenam fi-
dem facere in ciuilibus causis, & in cri-
minalibus occultis, quæ sunt difficilis
probationis.

NOT. I. Ordinariè ad probationem rei
gestæ duo testes idonei sufficiunt tam
in criminalibus, quàm ciuilibus causis *iuxta*
*cap. 17. Deutron. & Matth. 18. In ore duo-
rum vel trium stat omne verbum*, id est, om-
ne negotium ostendi ac confirmari po-
test.

Sunt tamen aliquæ causæ, vt vltimæ vo-
luntates & quædam species contractuum
vel solutionum, ad quas plures testes solen-
nitatis

m m 3

nitatis

5. Si causa agatur inter duos filios, tunc
parens potest esse testis, item frater in causa
duorum fratrum, idque propter parem af-
fectionis causam, vt docet *Bartolus l. 6. n. 5.*
Mascard. n. 29. Crocius n. 110. Farinac.
n. 205.

6. In causâ matrimoniali, parentum, fra-
trum & cognatorum vtriusq; sexus testimo-
nium ob matrimonij fauorem recipitur, vt
habetur *in c. Videtur. 3. qui matrimonium*
accusare possunt, vbi etiam significatur ho-
rum testimonium in hac causâ plerumque
magis idoneum esse, cùm veritatem certius
cognitam habeant.

Verumtamen secundum textum huius
capituli exactius distinguendum, vel agitur
de matrimonio contrahendo, si videlicet
dubitetur, num vir & mulier fidem matri-
monij dederint de præsentî, vel de futuro,
hoc casu parentes recipiendi sunt in testes,
ita vt mater v. g. cum alio teste affirmante,
factam esse promissionem, efficiat proba-
tionem plenâ: excipe nisi filio aut filia, quia
est impar diuitiis, nobilitate, potentiâ aut
honore, ex nuptiis peculiaris honor aut in-
crementum accedat, tunc suspectum est
matris testimonium, vt minus estimari de-
beat propter affectionem.

Vel agitur contra matrimonij, quod du-
pliciter fieri potest, ne contrahatur, quia
obstat impedimentum dirimens v. g. con-
sanguinitatis, hoc casu sufficere debet vnus
matris testimonium, seu confessio; cùm a-
gatur de peccato vitando & honore Sacra-
menti seruando, & ita habemus casum, in
quo fides habetur vni testi, etiâ cum aliquo
præiudicio tertij. 2. vt quod contractum
jam est matrimonium, dissoluatur propter
impedimentum dirimens, hoc casu agitur
de magno præiudicio, & ided non sufficit
vnius hominis testimonium, sed minimum
duo testes iurati requiruntur, & ad tale te-
stimonium (si dubitetur de consanguinita-
te aut affinitate) præ aliis idonei sunt paren-
tes & propinqui. *cit. c. Videtur,*

& c. *Quotiens. l. 1.*

* * *